

פורום הרצליה לגיבוש תפיסת הביטחון
במכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS)
בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה
המרכז הבינתחומי הרצליה

סדרת ניירות מדיניות ואסטרטגיה

עיונים בתפיסת הביטחון של ישראל

בעריכת אלכס מינץ ושאול שי

2014

פורום הרצליה לגיבוש תפיסת הביטחון של ישראל
המכון למדיניות ואסטרטגיה
בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה

נייר מדיניות #6

ההגנה על תשתיות הגז במים הכלכליים של ישראל

שאל ש

יוני 2014

" בטחון המדינה תלוי בים. ציודנו, מסחרנו, נישא על גלי הים, ובלי שלטון וכוח ימי לא יעמוד לנו צבא היבשה והאוויר החזק ביותר...אולם בלי שלטון בים תיהפך מדינת ישראל ל "עיר נצורה " .

"אולם חשיבותו של הים היא לא רק מדינית וצבאית, בים תלוי במידה רבה עתידנו המשקי...הים אינו מדבר – מים, כפי שנראה הדבר לרבים. הים הוא אוצר בלום שלא יחסר בו כל " .¹

למרות חשיבותה של הזירה הימית עבור מדינת ישראל, במהלך שישים ושש שנות קיומה של המדינה, הזירה הימית זכתה לתשומת לב מועטה בתפיסת הביטחון הלאומי ולהקצאת משאבים מצומצמת בהשוואה לזרועות האוויר והיבשה.

בשנים האחרונות התגלו מול חופי ישראל מאגרי גז גדולים המהווים נכס כלכלי אסטרטגי עבור מדינת ישראל. משק האנרגיה הישראלי הוא משק בעל מאפיינים ייחודיים בשל התנאים הגיאופוליטיים, וניתן להגדיר את ישראל כ "אי חשמלי", כיוון שהיא מספקת לעצמה ובעצמה את אנרגיית החשמל לשימושיה השונים, ואינה מחוברת לרשת הולכה חיצונית (אזורית).²

בשנות ה-90 ובראשית שנות ה-2000, כחלק מהמגמות העולמיות והאזוריות בתחום מקורות האנרגיה וגילויי הגז הטבעי, החלה חברת החשמל להיערך לקליטת הגז ליחידות הייצור השונות. בעשור האחרון הקימה חברת החשמל מערך ייצור באמצעות גז טבעי בהיקף של יותר מ-7,000 מגוואט – יותר ממחצית מכושר הייצור של חברת החשמל. זו הייתה ראשיתה של מהפכת הגז הטבעי, שנמשכה עם תגליות הגז הגדולות, תמר ולווייתן, מול חופי ישראל.³

החל ב-2004 מייצרת חברת החשמל באמצעות גז טבעי, בתחילה בגז ממאגר מארי B של ים תטיס, ובהמשך גם באמצעות הגז המצרי. בפברואר 2011, בעקבות המהפכה במצרים, סבלה אספקת הגז ממצרים מפיגועים שהשפיעו באופן ישיר על משק החשמל בישראל והקטינו במידה ניכרת את אספקת הגז, עד להפסקתה המוחלטת באפריל 2012. מסוף מארס 2013 החל לזרום הגז ממאגר תמר, ועידן חדש נפתח במשק האנרגיה בישראל.⁴

ישראל עומדת בפתחה של מהפכה במשק האנרגיה - מהפכת ה-80:20 (תחזית שלפיה 80% ממשק האנרגיה יתבסס על גז טבעי ב-2020), שלה שלושה יתרונות בולטים: חשמל נקי יותר, זול יותר, ובעיקר - "כחול-לבן". בראשונה בהיסטוריה תהיה ישראל עצמאית מבחינת מקורות האנרגיה שלה לכלל צורכי המשק.⁵

פגיעה בתשתיות הגז של ישראל בים התיכון מהווה לא רק איום לאתרי ההפקה של הגז בים אלא גם איום אסטרטגי לכלל משק האנרגיה של ישראל, שכאמור ירחיב בעתיד את התבססותו על הגז כמקור אנרגיה עיקרי. דו"ח מבקר המדינה שהתפרסם ב-12 במרס 2014, מציין: "גילויי הגז בתחום המים הכלכליים של ישראל הם בעלי חשיבות כלכלית ואסטרטגית רבה למשק הישראלי, ומשכך עלולים מתקני הגז בים לשמש יעד לפגיעה מצד מדינות עוינות וארגוני טרור".⁶

ההיבט המשפטי

מחלקת ייעוץ וחקיקה במשרד המשפטים הפיזה ב-17 בדצמבר 2013 את תזכיר חוק האזורים הימיים, התשע"ג-2013. מדובר בנוסח ראשוני הכולל מודל עקרוני של חקיקה להבהרת הדינים החלים באזורים הימיים. מטרתו של התזכיר היא לקבוע את המסגרת המשפטית לפעילות שמבוצעת בפיקוחה של מדינת ישראל באזורי הים ובעידודה. כיום עיקר הפעילות המבוצעת בהקשר זה היא לצורך חיפושי גז טבעי והפקתו, וכן לחיפוש של נפט. אולם, בעתיד תיתכנה פעילויות נוספות. התזכיר קובע מתכונת שעם הפיכתה לחוק מחייב תקבע בצורה ברורה את מעמדו של הדין הישראלי באזורים הימיים.⁷

תזכיר החוק הממשלתי מגדיר את אזורי הים השונים הסמוכים לחופיה של המדינה ואשר בהם ניתנות לה זכויות וסמכויות, בין היתר מכוח המשפט הבינלאומי. כך, מגדיר התזכיר מהם המים הטריטוריאליים של המדינה וכן מהו "האזור הכלכלי הבלעדי" של מדינת ישראל, המשתרע באופן עקרוני עד למרחק של 200 מייל ימי מחופי מדינת ישראל. כיום, למדינת ישראל יש הסכם עם קפריסין בנוגע לגבול האזור הכלכלי הבלעדי של שתי המדינות. התזכיר מציע לקלוט את אותו הסכם בתוך החקיקה.⁸

התזכיר מוסיף וקובע מהם הזכויות והסמכויות של המדינה באזורים נוספים שאותם הוא מגדיר וזאת באמצעות שורה של תוספות שנלוות לחוק המוצע. מעבר לכך, התזכיר מעגן גם את זכותה של מדינת ישראל באוצרות הטבע המצויים באזורי הים. כך, קובע התזכיר כי אוצרות טבע אלה הינם "נכסי מדינה" (כהגדרתם בחוק נכסי המדינה, התשי"א-1951). לפיכך, ניתן יהיה לעשות בהם שימוש רק בהיתר מהממשלה או על פי דין אחר. יצוין כי התזכיר שהופץ הוא גרסה עדכנית של תזכיר קודם בנושא, אשר פורסם להערות הציבור כבר בשנת 2008.⁹

האיומים על אסדות הגז של ישראל

ההתחמשות של חיזבאללה וסוריה בטילי חוף – ים מתקדמים, היכולות הרקטיות של חיזבאללה וחמאס וקיום יחידות ימיות בארגוני הטרור הופכים את תשתיות הגז לרגישות מאוד.

איום של פגיעה ע"י טילים - בתחום הטילים שעלולים להיות משוגרים אל עבר אסדות הקידוח האיום העיקרי הוא ה"יאחונט" – טיל חוף - ים מתקדם מתוצרת רוסיה, שנמכר לסוריה, שיכול להגיע לטווח של עד 300 קילומטר, ובעל משקל כולל של 3 טון וראש קרב במשקל 300 ק"ג. ה"יאחונט" עלול להיות משוגר לכיוון האסדות, כמו גם לעבר כלי שיט ובהם אניות חיל הים או אניות סוחר.

מלבד היאחונט קיים איום גם מטילי חוף ים אחרים דוגמת, הסי-802 מתוצרת סינית שבידי חיזבאללה אשר פגע במהלך מלחמת לבנון השנייה בספינת חיל הים "חנית" והסי-704, מתוצרת איראן, שישראל סיכלה בעבר בהצלחה את ניסיונה של איראן להבריחו לידי ארגוני הטרור הפלסטיניים ברצועת עזה (החמאס ולא הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני), אך לא ניתן לשלול אפשרות שיגיע בעתיד לזירה.¹⁰

איום של התקפות תת-ימיות - באמצעות כלי שיט תת-ימי או צוללנים.

מוקשים ימיים - שיביאו לפיצוץ האסדה.

פגוע התאבדות – באמצעות כלי שייט.

התקפת טרור באמצעות כלי שיט- עלולה לכלול ירי לעבר האסדה ולא השתלטות על אסדת הקידוח.

התקפה באמצעות כלי טייס - מאויש או בלתי-מאויש.

פעילות האבטחה כיום

במועצה לביטחון לאומי בשיתוף חיל הים, התקיימה עבודת מטה, לבחינת דרכי ההגנה הנאותות על המים הכלכליים של ישראל בים התיכון, ובעיקר על מאגרי הגז.¹¹ תוצרי עבודת המטה הוצגו לקבינט המדיני – ביטחוני שהטיל על צה"ל את המשימה לפעול להגנת האינטרסים החיוניים של מדינת ישראל בתחום המים הכלכליים. במסגרת עבודת מטה, הוצגו בפני הקבינט תפיסת ההגנה והתכניות לשם מילוי משימה זו. המערך הייעודי עתיד לכלול ספינות שטח, ספינות ביטחון שוטף, כלי טייס בלתי מאוישים, איסוף מודיעין ורכיבים נוספים.

בדיונים שהתקיימו במטה הכללי הוחלט שחיל הים אחראי על אבטחת אסדות הקידוח הישראליות. לפי ההחלטה, שייטת 3, המפעילה את ספינות הטיילים של חיל הים, אחראית על ביצוע משימות סיור ימיות בין מתקני הקידוח "ים תטיס", "תמר" ו"לוויתן" (וכל קידוח אחר שיתווסף אליהם), ועל אבטחת המרחב הימי שלהן.¹² החל מ-2013, עם תחילת הזרמת הגז ממאגר תמר חיל הים הציב כלי ימי בכוננות באזור – במעין משמר ימי עבור אסדות הקידוח.

מפקד חיל הים, האלוף רם רוטנברג אמר בהקשר זה: "אני מאמין שהעתיד של מדינת ישראל הוא בים. עוד פחות מעשור, 70% מהאנרגיה תגיע משם. לשם כך צריך כלי שיט שמתאימים להגנה על המים הכלכליים. בים, ההגנה הטובה ביותר היא נוכחות בשטח, סביב האסדה ובמרחב. בלי נוכחות אין שום יכולת הגנה."¹³

כאמור, המרחב הימי בו נמצאות אסדות הקידוח וההפקה מאובטח כיום על ידי חיל הים, כאשר על המתקנים עצמם שוהים צוותי אבטחה פרטיים המבוססים על יוצאי יחידות מובחרות.

האמצעים הדרושים לאבטחת אסדות הגז

חיל הים בחן בארה"ב וקוריאה את מידת התאמתן של מספר ספינות לצרכיו ובתום הבדיקה נראה כי העדיף את הספינה הרב משימתית מדגם MEKO במשקל של 1300 טון מתוצרת גרמניה. בעקבות העדפה זו מתנהלים מגעים בין שתי המדינות לרכש 3 ספינות מדגם זה עבור חיל הים. רכש ספינות הטיילים הוא חלק מתהליך התחדשות של חיל הים לאחר שהספינות החדשות ביותר בשירות מדגם "הסער 5" כבר בנות כ-20 שנה.¹⁴ מלבד הסטי"לים, כוללת תכנית ההגנה גם סיורי אוויר, שיבוצעו על ידי כלי טיס בלתי מאוישים, והתקנת אמצעי גילוי ומודיעין באזור. עוד נקבע כי על כל אסדה ימוקם מכ"ם, שיוכל לזהות שיגור טילים אל עבר אסדת הקידוח, או התקרבות של ספינה "מאיימת". כדי לאייש את האמצעים והכלים החדשים, בחיל הים צפויים לגייס מאות בעלי תפקידים נוספים. המתקנים עצמם מאובטחים, כאמור, באמצעות צוותי אבטחה פרטיים המונים יוצאי יחידות מובחרות, אולם האחריות הכוללת היא של צה"ל.

ההיבטים התקציביים בסוגיית אבטחת אסדות הגז

התוכנית לאבטחת המים הכלכליים תמומן בחלקה מתקציב הביטחון ולשם כך כבר הוקצב סכום בתוכנית הרב שנתית של צה"ל. חלק אחר מהמימון יגיע ממשרד האוצר, כנראה תוך הסתמכות חלקית על תמלוגי הגז.¹⁵

מפקד חיל הים אמר בשיחה עם עיתונאים כי "בתקופה האחרונה התגלו מרבצי גז, וצה"ל וחיל הים קיבלו את המשימה להגן על הנכס הכלכלי המשמעותי של אסדות הגז. על מנת לפעול בזירה הימית ובעיקר מול המרחב של המים הכלכליים, צה"ל וחיל הים יצטרכו לגדול, כדי להגן מעל ומתחת למים".¹⁶

בעבר התנהל ויכוח תקציבי בין משרד הביטחון למשרד האוצר בסוגיית תקצוב ההגנה על אסדות הגז. עמדת מערכת הביטחון הייתה שתקציב זה יהיה נפרד מתקציב הביטחון השוטף הנדרש ליישום התוכנית הרב-שנתית של צה"ל.¹⁷

המחלוקות הבינ"ל בסוגיית המים הכלכליים

קפריסין - חלק נרחב מהשטח שבו התגלו לאחרונה מאגרי גז גדולים נמצא בתחום המים הטריטוריאליים של קפריסין. בין קפריסין לישראל התגלעה מחלוקת בקשר למיקומו של הגבול הימי, אך המחלוקת הזו יושבה באוקטובר 2010 חתם בקפריסין, שר התשתיות, עוזי לנדאו, על הסכם שקבע את גבולות המים הטריטוריאליים הכלכליים בין שתי המדינות.¹⁸

קפריסין אף פרסמה מכרז משלה לביצוע קידוחי גז לא רחוק מהמאגרים הישראליים, והשותפות הישראלית-אמריקנית המפעילה את הקידוחים בארץ השתתפה במכרז הקפריסאי, וזכתה ב-30 אחוז ממנו. היא אמורה להתחיל בשנים הקרובות להפיק גז גם בקפריסין, תמורת תמלוגים עתידיים.¹⁹

קפריסין – טורקיה – ישראל - תגליות הגז לחופי האי רק הוסיפו ממד חדש לסכסוך בין טורקיה לקפריסין, משום שטורקיה, אשר אינה מכירה ברפובליקת קפריסין כריבון באי, טוענת כי למדינה זו אין זכות לטעון לבעלות על התגליות, ששייכות גם לצפון קפריסין, הטורקית. טענה נוספת מתייחסת לגילויי הגז ממערב לקפריסין, אשר טורקיה טוענת כי נמצאים בחלקם על המדף היבשתי שלה ובחלקם באזור הנמצא בריבונות מצרית. לפיכך טורקיה גם אינה מכירה בהבנות שהושגו בין ישראל לבין קפריסין וסוגיית המחלוקת סביב המים הכלכליים מתווספת לתחומי מחלוקת נוספים בין ישראל לטורקיה.

טורקיה היא המדינה היחידה בעולם שמכירה בקפריסין הטורקית וטורקיה רמזה לקפריסאים כי לא תהסס לשלוח את ספינות המלחמה שלה לאזור, כדי למנוע כל פעולה של חיפוש גז ונפט.²⁰

על פי דיווחים בעיתונות הקפריסאית, במסגרת כינוס מדינות ה-G20 שנערך באוקטובר 2013, פנה ארדואן למזכ"ל האו"ם, באן קי-מון בהצעה לפתור את הסכסוך, בן 39 השנים בקפריסין, תוך שלושה חודשים (יעד שלא מומש).²¹

על פי הדיווח, נציגי טורקיה וקפריסין נפגשו באתונה ואנקרה בניסיון לקדם את המהלך ההיסטורי. בהמשך לדברים אלו נפגשו שר החוץ הטורקי, אהמט דבוטולו, עם עמיתו היווני, אוונגלוס וניזלוס בניו יורק באוקטובר 2013 בכדי לדון בקידום השיחות. נשיא קפריסין, ניקוס אנאסטאסיאדס, הבהיר כי הוא מברך על היוזמה הדיפלומטית וכי זו הפעם הראשונה מאז הכיבוש הטורקי בו תינתן הזדמנות לצדדים לשבת למשא ומתן, במטרה להגיע לפתרון.²²

ראש הממשלה הטורקי, רג'פ טאיפ ארדואן, דרש למנוע את ההסכם שבו חילקו ביניהם ישראל וקפריסין את הגבול הימי המשותף לצורך חיפושי נפט וגז טבעי ומשרד החוץ הטורקי זימן אליו את שגריר ישראל באנקרה, גבי לוי, והביע את מורת רוחו מהסכם גבולות המים הטריטוריאליים שחתמו ישראל וקפריסין.

במשרד החוץ הישראלי הגיבו למחאה הטורקית: "מדובר בהסכם מאוד חשוב למדינת ישראל, שבא להסדיר את הגבול בינינו ובין קפריסין, ואין בו כדי לפגוע כהוא זה באף מדינה אחרת באזור. אנחנו מעדכנים את כל המדינות עמן אנו בקשר לגבי פרטי ההסכם. מדובר בהסכם שבפעם הראשונה קובע את הגבול המערבי של מדינת ישראל".²³

למרות המחאה הטורקית, נציגיו של ארדואן נפגשו עם נציגים ישראליים בכדי לדון על אפשרות ייצוא הגז הישראלי לטורקיה בצינור אך עד כה לא נחתמו הסכמים או מזכרי הבנות. מהלך כפול, של ייבוא גז מקפריסין וישראל, בשילוב זרועות, עשוי להוות פתרון הולם לארדואן שחפץ לראות את כלכלת ארצו פורחת תוך שימוש בגז של שכנותיו.

לבנון – הגבול הימי בין ישראל ללבנון מחולק לשניים: קו של 12 מייל מהחוף, שמשני צדיו יש לכל מדינה ריבונות מלאה, וקו נוסף שאורכו כמאה מייל ויותר, המכונה "אזור כלכלי בלעדי" (Exclusive economic zone) או "מים כלכליים". מדובר בשטח שבו יש לכל מדינה זכויות כלכליות ומחקריות על משאבי טבע, על דיג ועוד.²⁴

באוגוסט 2010 הגישה לבנון לאו"ם את גרסתה לתיחום "המים הכלכליים". הקו הלבנוני אינו כולל את מאגרי הגז הגדולים "תמר" ו"לווייתן", המתופעלים על ידי החברות "דלק אנרגיה" הישראלית ו"נובל אנרג'י" האמריקאית. עם זאת, מבדיקות של משרד התשתיות עלה כי הגרסה הלבנונית כוללת שטחים גדולים מדרום לקו הישראלי, שבהם ישנם מאגרי גז ונפט בעלי פוטנציאל הפקה בשווי מיליארדי דולרים, ולפיכך הם בעלי אינטרס כלכלי קריטי עבור ישראל.

ביולי 2011 קיבלה ממשלת ישראל החלטה שמגדירה את תחום "המים הכלכליים" של ישראל. החלטה זו הועברה לאמריקאים ולאו"ם.

באוקטובר 2010 טען יו"ר הפרלמנט הלבנוני, נביה ברי, כי "ישראל מתעלמת מהעובדה שעל פי המפה, המאגר נמצא בחלקו במים טריטוריאליים של לבנון". שר האנרגיה הלבנוני, ג'בראן בסיל, הוסיף כי מדינתו "לא תאפשר לישראל או לכל חברה המשרתת אינטרסים ישראליים לשאוב גז שנמצא בשטחנו". לדבריו, לבנון הזהירה את חברת "נובל" האמריקנית המעורבת בקידוחים לא להתקרב לשטחה.²⁵

שר התשתיות הלאומיות, עוזי לנדאו, אמר בתגובה לטענות בלבנון, כי חלק מהמאגרים "לווייתן" ו"תמר", נמצא בתחום המים הטריטוריאליים שלה, כי ישראל מוכנה להשתמש בכוח כדי להגן על מאגרי הגז הטבעי שהתגלו לחופי המדינה הצפוניים. "לא נהסס להשתמש בכוחנו, לא רק כדי לשמור על חוקינו, אלא גם על החוק הימי הבינלאומי", אמר לנדאו. "לא משנה מה נמצא, יהיה להם מה להגיד. הם לא טוענים שהממצאים שלנו הם כיבוש של הים. עצם קיומנו הוא כיבוש בעיניהם. מרבצי הגז נמצאים בתוך המים הישראליים."²⁶

על בסיס הגרסה הישראלית והגרסה הלבנונית, הגיעו האמריקאים למפת פשרה שמסדירה את חלוקת אזורי חיפוש הגז במזרח הים התיכון בין המדינות. ההצעה הושגה במסגרת מאמצי התיווך האמריקאים, שנועדו לנטרל את מוקד המתיחות שנוצר בין שתי המדינות סביב תיחום "המים הכלכליים" (Maritime economic boundary) שלהן.

בכיר במשרד החוץ בושינגטון אמר כי ארה"ב העבירה את המפה לישראל וללבנון כיוון ששתי המדינות לא מקיימות יחסים דיפלומטיים, ועל כן לא יכולות להגיע להבנות בנושא בצורה ישירה. לדבריו, המפה הייתה מבוססת על מחקר קרטוגרפי שביצעו מומחים אמריקאים, והיא לא התיימרה לייצג את הגבול הטריטוריאלי בין המדינות, אלא רק לספק נוסחת פשרה לחלוקה הוגנת של "המים הכלכליים" ושל משאבי הגז בהם. בכל מקרה, הבהירו האמריקאים, הצדדים לא יהיו צריכים להפוך את ההצעה להסכם מדיני ביניהן, אלא יוכלו להעביר את הסכמתם לארה"ב, שתהיה נותנת החסות להבנות הללו. האמריקאים הציעו שאם שני הצדדים יסכימו לנוסחה, כל אחד מהם יודיע על תיקון תיחום המים הכלכליים שלו, בהתאם למפה האמריקאית.²⁷

שר האנרגיה הלבנוני, ג'רבן בסיל, כינס בתחילת יולי 2013, ישיבה דחופה בפרלמנט הלבנוני במסגרתו קרא לבדוק שישראל לא מנצלת את יכולותיה הטכנולוגיות בכדי "לגנוב" את הגז הלבנוני. בסיל התייחס למאגר כריש המצוי במקביל לחופי נהריה, הנמצא בקרבה יחסית לגבול הימי עם לבנון. על פי דיווחים בעיתונות הלבנונית, בסיל הביע חשש כי ישראל יכולה להניח צינורות באורך של כ-4 ק"מ ובכך לשאוב את הגז הלבנוני. בסיל קרא לממשלתו לעשות ככל הניתן בכדי לסמן את הגבולות הימיים של לבנון, ישראל וקפריסין בכדי למנוע מצבי מחלוקת באשר לעתודות הגז המצויים בשטחים אלו.²⁸

לבנון מקדמת מכרזים לפיתוח המאגרים שברשותה אך במקביל היא סובלת מהעובדה שממשלתה הזמנית מתקשה לקבל החלטות משמעותיות. בעבר דווח כי עשרות חברות בינלאומיות (מהגדולות במשק חיפוש הגז והנפט) כבר הגישו את מועמדותן לפיתוח המאגרים שעל פי הערכות מכילים עתודות גז השוות בגודלן (לפחות) לאלו שנמצאו בשטח הישראלי.²⁹

גלוי גז ונפט ע"י לבנון בשטח המים הכלכליים שלה עשוי לתרום לקידום אינטרס לבנוני (לו עשוי גם ארגון החיזבאללה להיות שותף), לשמירת השקט שיאפשר את הפקת התועלת הגלומה במשאבי הטבע בים.

לפי שעה ארגון חיזבאללה הטיל את כל כובד משקלו נגד הכוונות הישראליות להגיע לפשרה על חלוקת השטח עם לבנון, כדי לשמר נקודת חיכוך נוספת מול ישראל. נראה שחיזבאללה מעוניין להוסיף את סוגיית הגבולות של המים הכלכליים ל"סל העילות" לעימות עתידי עם ישראל בדומה לטענותיו לגבי "חוות שבעא" ושבעת הכפרים הלבנוניים שישראל מחזיקה בהן, לטענתו.

לפיכך ניתן לסכם, כי גלוי מאגרי הגז במרחב הימי יכול לתרום להתפתחות אינטרס משותף לבנוני – ישראל, ולפיתוח והפקה של גז לרווחת שני הצדדים אך גם להפוך למוקד מחלוקת ולחיזבאללה יש את היכולת המבצעית לפגוע באסדות הגז של ישראל.

סיכום

מאגרי הגז המהווים את מקור האנרגיה העיקרי של מדינת ישראל מצויים במרחב המים הכלכליים שלה. 97% מהסחר של ישראל מתבצע בדרך הים ומרבית האוכלוסייה והתשתיות החיוניות של מדינת ישראל מצויות לאורך חופי הים של המדינה. לפיכך ישראל נדרשת לקיים כוח ימי אפקטיבי ומרתיע על מנת להגן על האינטרסים החיוניים של מדינת ישראל.

לאור השנויים שחלו במרכיבי האיום על מדינת ישראל ובהם הירידה באיום (הקיומי) של מתקפה יבשתית של קואליציה של צבאות ערב, התפתחות איום אסטרטגי מאיראן, והאיום הרקטי על העורף, נדרשת בחינה מחודשת של מכלול האיומים הנוכחי והקצאת המשאבים כמענה לאיומים אלה.

כבר כיום, נדרשת הרחבה משמעותית בהיקף הפעילות של חיל הים וזו צפויה להתרחב עוד בעתיד. עבור מדינת ישראל המרחב הימי יכול לשמש כעומק אסטרטגי (כלכלי ובטחוני) ולפיכך לעוצמה הימית יש חשיבות הולכת וגדלה לביטחון הלאומי של ישראל. לנוכח ההתפתחויות הטכנולוגיות, פלטפורמות ימיות יכולות לשמש למגוון משימות בטווחים ארוכים ולפרקי זמן ממושכים ולהשלים את היכולות המצויות כיום בחיל האוויר. לסיכום, אנו ממליצים לבחון מחדש את סוגיית הזירה הימית בתפיסת הביטחון ולבצע חלוקת משאבים בהתאם, כך שתענה על החשיבות הגוברת של הזירה הימית לביטחונה הלאומי של ישראל.

הערות

¹ דוד בן גוריון, חיל הים, יחוד ויעוד, מערכות, 1972, ע"מ 107 - 108.
² יפתח הן-טל, ישראל זקוקה לעצמאות אנרגטית, The Marker, 3 באפריל 2014.
³ ש.ם.

⁴ ש.ם.

⁵ ש.ם.

⁶ גילי כהן, ההגנה על אסדות הקידוח חלקית, חרף איומים ממשיים על המתקנים, הארץ, 12 במרס 2014.

⁷ אורי ישראל פז, תזכיר חוק מסדיר לראשונה את גבולות המים הטריטוריאליים של ישראל, תקדין, 17 בדצמבר 2013.

⁸ ש.ם.

⁹ ש.ם.

¹⁰ טילים אלה בעלי טווח קצר יותר ולפיכך מהווים איום במידה ויגיעו לידי ארגוני הטרור ברצועת עזה או כנגד אסדות גז וכלי שיט שימצאו קרוב יותר לחוף הלבנוני.

---

¹¹ עמוס הראל, הספינות שיאבטחו את מאגרי הגז: קטנות וזולות יותר, הארץ, 11 בדצמבר 2013.

¹² גילי כהן, חיל הים יקדיש חלק ניכר מפעילות הסטי"לים לאבטחת אסדות הגז, 9 בינואר 2012.
¹³ עמוס הראל, הבן המקופח בשולחן המטכ"ל מרים את הראש, הארץ, 20 בספטמבר 2013.

¹⁴ התקדמות במגעים לרכש שלוש ספינות שטח בגרמניה, Israel Defense, גיליון 20, מאי 2014.

¹⁵ עמוס הראל, הספינות שיאבטחו את מאגרי הגז: קטנות וזולות יותר, הארץ, 11 בדצמבר 2013.

¹⁶ גילי כהן, חיל הים דורש 3 מיליארד כדי להגן על אסדות הגז בים התיכון, הארץ, 9 ביולי 2012.
¹⁷ התקדמות במגעים לרכש שלוש ספינות שטח בגרמניה, Israel Defense, גיליון 20, מאי 2014.

¹⁸ רועי נחמיאס, משבר ימי: טורקיה מוחה על הסכם ישראל-קפריסין, ynet, 19 בדצמבר 2010.

¹⁹ תני גולדשטיין, לנדאו: לא נהסס להגן בכוח על מאגרי הגז הימיים, ynet, 24 ביולי 2010.

²⁰ רועי נחמיאס, משבר ימי: טורקיה מוחה על הסכם ישראל-קפריסין, ynet, 19 בדצמבר 2010.

²¹ על רקע הביקוש לגז: ארדואן מבקש לקדם הסדר היסטורי מול קפריסין, תשתיות, 7 באוקטובר 2013.

²² ש.ם.

²³ רועי נחמיאס, משבר ימי: טורקיה מוחה על הסכם ישראל-קפריסין, ynet, 19 בדצמבר 2010.

²⁴ ברק רביד, ארה"ב העבירה לישראל וללבנון מפת פשרה לחלוקת הגז בים התיכון, הארץ, 16 בדצמבר 2012.

²⁵ תני גולדשטיין, לנדאו: לא נהסס להגן בכוח על מאגרי הגז הימיים, ynet, 24 ביולי 2010.

²⁶ ש.ם.

²⁷ ברק רביד, ארה"ב העבירה לישראל וללבנון מפת פשרה לחלוקת הגז בים התיכון, הארץ, 16 בדצמבר 2012.

²⁸ לבנון: חייבים להסדיר את הגבולות הימיים עם ישראל וקפריסין, תשתיות, 8 ביולי 2013.

²⁹ ש.ם.